

Delat livsrum

De stora rovdjuren är – precis som alla andra arter - en del av vår natur och den biologiska mångfalden. Kanske skulle det ensamt kunna motivera rovdjurens rätt att finna livsrum och söka föda. Men tyvärr är det inte så enkelt.

I och med att rovdjuren kan påverka människors liv negativt blir diskussionen om deras närvaro, antal och förvaltning viktig. Eftersom Sverige har lovat att bevara rovdjuren kan vi dock egentligen sluta diskutera **OM** vi ska ha rovdjur eller inte. Istället handlar det snarare om att enas om **HUR** vi ska ha dem.

Vi har delat jaktmarker i tusentals år

Rovdjuren kom invandrande till Sverige samtidigt, eller kanske till och med före, oss människor. De följde efter bytesdjuren när landisen drog sig tillbaka för ungefär 10 000 år sedan.

På hållristningar kan vi se att bland annat älg och ren var viktiga bytesdjur – för både människor och rovdjur. Människan dödade troligen också rovdjur om tillfällena gavs, men att utrota rovdjuren verkar de inte haft möjlighet till, och kanske inte behovet eller viljan heller?

Det var först när människan blev bofast och började hålla tamdjur som rovdjuren blev ett större hot mot människans överlevnad. Blev dina djur tagna av rovdjur kanske dina barn fick svälta. Därför fick vi tidigt lagar som sa att alla måste hjälpa till att hålla efter rovdjuren. I våra äldsta landskapslagar från medeltiden finns till exempel noga angivet hur många varggropar varje socken skulle ha. Den bonde som inte fullgjorde sina plikter fick böta.

Varför har vi så svårt att dela livsrum idag?

Våra stora rovdjur förföljdes under långa tider och var på gränsen till utrotning. Jakten på rovdjur uppmuntrades av myndigheterna genom skottpengar till långt in på 1900-talet. Mot den bakgrunden är det kanske inte så konstigt att många reagerar när samhället nu kräver att vi istället ska bevara och skydda de stora rovdjuren.

Vi har under några generationer vant oss vid att leva, jaga och vistas i skog och mark utan risk att träffa på stora rovdjur. När nu rovdjuren kommer tillbaka till Sverige blir de en företeelse som de flesta nu levande personer tidigare inte stött på eller känt av.

Om alla i Sverige hade haft samma intressen och försörjningssätt hade det nog varit ett ganska enkelt beslut att avgöra hur många rovdjuren ska vara och var de ska få finnas. Men verkligheten ser inte så ut, och meningarna om hur många och var rovdjuren ska vara går ofta isär.

Leva med rovdjur- igen...

Den svenska lagstiftningen anpassades 1983 för att överensstämma med de åtaganden vi skrivit under i Bernkonventionen. Konventionens viktigaste budskap är att varje land som undertecknat den förbinder sig att värna om alla inhemska arters bevarande.

När vi anslöt oss till EU förband vi oss också att följa det så kallade Art- och habitatdirektivet. Direktivet innebär, enkelt sammanfattat, att vi ska skydda de arter direktivets bilagor inkluderar, i deras naturliga utbredningsområden. Detta innebär att det är förbjudet att "avsiktligt fånga eller döda exemplar av dessa arter i naturen, oavsett hur detta görs." Myndigheten kan dock fatta beslut om jakt på de inbegripna arterna "förutsatt att det inte finns någon annan lämplig lösning och att undantaget inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos bestånden av de berörda arterna i deras naturliga utbredningsområden."

I mars 2001 beslutade Riksdagen om övergripande mål för rovdjursstammarna. Beslutet innebär att vi i Sverige har bestämt att björn, varg, järv, lodjur och kungsörn långsiktigt ska finnas kvar i Sveriges natur. Riksdagen satte upp miniminivåer för samtliga arter. Dessa mål reviderades år 2013 och de anger att vi ska ha **minst** 1 400 björnar, 870 lodjur, 600 järvar och 300 vargar.

2009 antogs en ny rovdjursförvaltning som innebar bland annat att många beslut om rovdjuren flyttas till Länsstyrelsen istället för Naturvårdsverket. Detta för att ge de boende i regionen mer att säga till om. År 2013 adderades också att en skrivelse om att de stora rovdjuren i Sverige ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus *samtidigt* som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas.

Vems intressen väger tyngst?

För många innebär rovdjuren ökad livskvalitet, till och med en inkomstkälla i form av rovdjursturism, medan det för andra är helt tvärt om. Till exempel kanske man slutar jaga på grund av att närvaron av rovdjuren gör jakten svårare, och det kan bli svårt att bedriva tamdjurs- och renskötsel. Och många är rädda för att möta rovdjur även om risken för angrepp rent statistiskt är minimal.

Rovdjuren är en del av den biologiska mångfalden och har en roll i ekosystemet, men de kan också bidra till minskad mångfald om antalet rovdjur skulle leda till färre betande tamboskap som i sin tur gynnar arter som trivs på betade marker.

För en del är det en etisk fråga där man har svårt att se varför vi människor skulle ha mer rätt till naturen än de vilda rovdjuren, medan det för andra är självklart att människan inte behöver lämna mer företräde åt rovdjuren än vad någon annan art hade gjort.

Majoriteten av Sveriges befolkning vill ha rovdjur i vårt land, men många vill helst inte ha dem nära inpå. Rovdjurens möjligheter att överleva i livskraftiga stammar är helt beroende av människors vilja att dela med oss av vårt livsrum.

Frågor

1. I takt med att inlandsisen drog sig tillbaka, för 10 000 år sedan, vandrade människan in på den skandinaviska halvön. Vårt sätt att leva har successivt förändrats sedan dess. Beskriv hur ni tror att människans syn på de stora rovdjuren har sett ut under olika tidsepoker:

- a. Då människor levde som jägare och samlare
- b. Då människor i huvudsak levde av jordbruk
- c. I dagens samhälle

2. Tycker ni att det är rätt att Sverige, precis som många andra länder, har förbundit sig att bevara de stora rovdjuren?

3. Hur ska man göra för att få alla så nöjda som möjligt när det gäller rovdjursförvaltningen?